

Arvodesriktlinjer

2024-01-19

Riktlinjer för arvoden till gode män, förvaltare och förordnade förmyndare Överförmyndarnämnden

ÖFM 2023/0079

Antagen av överförmyndarnämnden den 18 januari 2024 § 13

Ersätter riktlinje antagen av överförmyndarnämnden den 14 december 2023 § 171

Bakgrund

Arvode till ställföreträdare beslutas av överförmyndarnämnden enligt bestämmelser i föräldrabalken 12 kap 16 §. Arvode och kostnadsersättning ska vara skälig mot bakgrund av vad som har varit rimligt för att fullgöra uppdraget.

Ideellt uppdrag

I förarbeten har lagstiftaren uttalat att uppdrag som god man eller förvaltare till viss del är ideella. Därmed kan ställföreträdare inte förvänta sig att få ersättning som kan jämföras med lön som omfattar allt som utförts för huvudmannen.

Arvode för god man och förvaltare

Utgångspunkten vid arvodering är vilka delar (bevaka rätt, förvalta egendom, sörja för person) ställföreträdaren har i uppdraget. Vilka delar som ingår i uppdraget har beslutats av tingsrätten och står på det så kallade registerutdraget ställföreträdaren har fått från överförmyndarenheten.

Beskrivning av de tre delarna

Förvalta egendom

Att förvalta egendom innebär att ställföreträdaren förvaltar den egendom som tillhör huvudmannen. I de flesta fall handlar det om att sköta vardagsekonomi, betala räkningar, hantera inkomster och utgifter, lämna fickpengar till huvudmannen själv eller till boendet, ta hand om pension och eventuella bidrag, förvalta kapital om sådant finns. Finns det värdehandlingar, fastigheter eller liknande ingår även förvaltning av dessa samt att se till att huvudmannens egendom är tillfredsställande försäkrad. I föräldrabalkens regler anges att den enskildes medel i skälig omfattning ska användas för dennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt.

Bevaka rätt

Vad som faller under att bevaka någons rätt kan se olika ut beroende på uppdraget. Utgångspunkten måste vara huvudmannens hjälpbehov och situation i övrigt. I stort handlar det om att se till att huvudmannen får de insatser som denne har rätt till från samhället. I de flesta fall handlar det om att bevaka huvudmannens rätt gentemot myndigheter, där ansökan om olika insatser eller bidrag kan bli aktuellt, överklagan av beslut som framstår som felaktiga, bevaka huvudmannens rätt inför domstol med mera.

Sörja för person

Uppgiften att sörja för huvudmannens person är viktig. Uppgiftens omfattning och innehåll kan fastställas generellt utan avgörs i det enskilda fallet. Ställföreträdaren ska se till att huvudmannen har ett bra boende, god omvårdnad och hög livskvalitet. I uppgiften att sörja för person ingår att hålla sig väl informerad om huvudmannens personliga förhållanden och underrätta sig om eventuellt behov av stöd, hjälp och omvårdnad. Vid behov utnyttja de möjligheter som erbjuds i lagen om stöd och service (LSS). Att ta erforderliga kontakter med

sjukvård, socialtjänst, omsorgsverksamhet, försäkringskassa osv. Samarbeta med kontaktperson om sådan finns. Uppmärksamma huvudmannens behov av sociala kontakter, fritidsverksamhet eller annan rekreation. I uppdraget ingår inte att utföra de uppgifter som åligger annan, exempelvis handla mat, tvätta, följa med på utflykter, följa huvudmannen till läkare osv.

Uppdrag att bevaka rätt

Kategori 1	Uppdrag som enbart avser bevaka rätt enligt föräldrabalken 11 kap 4 eller 11 kap 7. Normala kontinuerliga kontakter med myndigheter. (Anhöriga 3 %) ¹	Grundarvode i % av pbb/år 3-5 %
Kategori 2	Stort behov av insatser gällande myndighetskontakter, flertal möten med inblandade parter, förhandlingar/förberedelser för avbetalningsplaner och skuldsanering.	Grundarvode i % av pbb/år 6-8 %

Uppdrag att förvalta egendom

Kategori 1	Huvudmannens ekonomi sköts av denne själv eller annan, exempelvis alla betalningar och löpande avgifter. Uppdraget att förvalta egendom bör ansökas om upphörande till tingsrätten vilket innebär att arvodering sker restriktivt.	Grundarvode i % av pbb/år 2 %
Kategori 2	Ställföreträdare har hand om hela den ekonomiska förvaltningen, förvaltar några bankkonton och distribuerar hushållspengar. (Anhöriga 4 %)	Grundarvode i % av pbb/år 3-5 %
Kategori 3	Då det utöver uppgifter i kategori 2 förekommer särskilt tidskrävande uppgifter som ansökan om ekonomiskt bistånd eller dylikt. Kan även tillämpas i de fall huvudmannen har tillgångar och/eller skulder som kräver ett större engagemang.	Grundarvode i % av pbb/år 6-9 %

¹ Som anhörig räknas make/maka, barn, barnbarn, syskon och föräldrar.

Uppdrag att sörja för person

Kategori 1	Ett besök per månad, kontakt per telefon med huvudman och/eller boende, à-jourhållning om huvudmannens personliga situation. (Anhöriga 6 %)	Grundarvode i % av pbb/år 6-9 %
Kategori 2	Ställföreträdaren har kontakt med huvudmannen eller med boendet/kontaktperson flera gånger per månad, är i viss mån personligen engagerad vid större inköp, flera telefonsamtal varje månad	Grundarvode i % av pbb/år 10-13 %
Kategori 3	Vid tunga ärenden där det krävs ett större engagemang och tätare kontakter med huvudmannen, anhöriga, boende/kontaktperson eller myndigheter	Grundarvode i % av pbb/år 14-17 %
Kategori 4	Extra tunga uppdrag där huvudmannen är svårt psykiskt sjuk, missbrukare med omfattande problematik, svårt kriminellt belastad och som uppträder påträngande, hotfullt, med ständiga telefonuppringningar etc. Orsakar ställföreträdaren en synnerligen stor arbetsbörda och situationen bedöms kunna pågå under längre tid.	Grundarvode i % av pbb/år 18-22 %

Arvode till förordnade förmyndare

En särskilt förordnad vårdnadshavare är även förmyndare för den underårige, om inte rätten fattat beslut om annat. En förordnad förmyndares uppdrag är att förvalta den underåriges tillgångar och företräda dem i angelägenheter som rör tillgångarna. En medförmyndare har inom sitt uppdrag samma rättigheter och skyldigheter som en förordnad förmyndare.

Överförmyndarnämnden utövar endast tillsyn av utövandet av förmyndarskapet, och arvoderar därför för de insatser som ingår i den delen av uppdraget. Beroende på hur stora tillgångar den underårige har och vilken insats som krävs av den förordnade förmyndaren avgör överförmyndarnämnden vad som är skälig ersättning för uppdraget.

Arvodensnivåer

Genomsnittsarvode för förordnade förmyndare är 4 % av prisbasbeloppet. I dessa fall innefattar i regel förmyndarens uppdrag följande:

- Barnet har upp till två konton med mindre belopp. Viss kontakt med boende eller motsvarande i ekonomiska angelägenheter krävs. Likaså krävs viss kontakt med

myndigheter och banker. Förmyndaren inkommer till överförmyndarenheten med en fullständig ekonomisk redovisning inom föreskriven tid.

I de fall uppdraget som förordnad förmyndare är mer omfattande och kräver större insatser än ovan beskrivet kan en högre procent av prisbasbeloppet betalas ut i arvode. Det kan exempelvis anses skäligt då uppdraget helt eller delvis innefattar följande:

- Det finns mer tillgångar än två bankkonton, exempelvis fonder som kräver en mer aktiv förvaltning. Uppdraget kräver fler kontakter med myndigheter och banker.
- Utöver ovan punkter har förmyndaren täta kontakter med boende, myndigheter eller motsvarande för att lösa ekonomiska frågor.
- Speciell förvaltning av egendom utöver vad som angetts ovan. Exempelvis förvaltning av fastighet, affärsrörelse, eller liknande.

Normalarvode och justeringar

Arvodet fastställs utifrån kategori ovan vid varje inlämnad redovisning. Redogörelsen för uppdraget ska ge en utförlig och rättvisande bild av ärendet. Även i de fall när sörja för person inte ingår i uppdraget ska ställföreträdaren ha en god kännedom om huvudmannens personliga förhållanden. Detta är nödvändigt för att kunna se till att huvudmannens medel används till dennes nytta. I uppdraget att förvalta egendom ingår även att besöka huvudmannen och ha en personlig kontakt med denne.

I ärenden med uppdraget att förvalta egendom ingår uppgiften att ha löpande kontakter med överförmyndarenheten, att upprätta förteckning, års- slut- och arvodesräkningar och redogörelser samt inkomstdeklaration. I samtliga ärenden ska en skriftlig redogörelse för uppdraget lämnas årligen. Någon särskild ersättning för detta utgår inte. Om ställföreträdaren i sin redogörelse angett tilläggsuppgifter eller att vissa uppgifter inte utförts ska tillägg eller avdrag från arvodesbeloppet göras.

Avdrag

Målet är att samtliga redovisningar är korrekt ifyllda och inlämnade i tid. Om redovisningshandlingarna inte uppfyller de stipulerade kraven kan arvodet reduceras med upp till 3 % av prisbasbeloppet.

Extraordinära insatser

Att bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person ingår normalt i ställföreträdarens uppdrag. Men det kan uppstå speciella händelser utöver det normalt förekommande som kan arvoderas tillsammans med det ordinära arvodet. Vid beräkning av arvodet tas hänsyn till uppdragets omfattning som helhet.

Som extraordinära insatser bedöms bland annat följande insatser:

- Administration av flytt så som kontakt med städ- och flyttfirma,
- Tillse att magasinering och listning av ägodelar sker,
- Bevakning av ner- och uppackning,
- Köpa, sälja och byta bostad

- Bevaka huvudmannens rätt vid bouppteckning, arvskifte
- Medverka vid domstolsförhandling (ej angående ställföreträdarskap)
- Polisförhör

Arvode utgår inte för insatser som ligger utanför uppdraget. Arvode utgår heller inte när huvudmannen eller en anhörig rent faktiskt själv kan ombesörja insatsen och det inte är uppenbart olämpligt. En sådan insats kan exempelvis vara att bevaka upp- och nedpackning eller listning av ägodelar. Om insatsen avser exempelvis flytt är det ställföreträdarens uppgift att samordna insatsen inte att utföra den.

Arvode utgår inte för att faktiskt packa saker, bära kartonger, flyttstäda eller köra flyttbil. Om insatsen avser exempelvis bevaka rätt vid bouppteckning och arvskifte utgår inte arvode för vård av dödsboet.

Extraordinär insats redogörs för i års- eller slutredogörelsen. I redogörelsen ska insatsen specificeras.

Extraordinär insats

Kategori 1	Uppdrag utöver den löpande förvaltningen som inte inneburit allt för stor tidsåtgång, Medverka vid domstolsförhandling (ej angående ställföreträdarskap) Polisförhör (Anhöriga 3 %) ²	Arvode i % av pbb 5%
Kategori 2	Uppdrag som inneburit en tidskrävande insats för ställföreträdare exempelvis: Komplicerat dödsbo, komplicerad fastighetsförsäljning, omfattande flytt (samlare eller stora villor). (Anhöriga 4 %) ²	Arvode i % av pbb 6–8%
Kategori 3	Vid kombinerade uppdrag som tex fastighetsförsäljning pga flytt till särskilt boende och liknande (Anhöriga 6%) ²	Arvode i % av pbb 9–15%

Förlorad arbetsinkomst

Ställföreträdaren kan vid särskilda insatser rörande bevaka rätt såsom att närvara vid domstolsförhandling eller vid polisutredning, som kräver att ställföreträdaren är ledig från sitt arbete, istället för att begära arvode för extraordinär insats, ansöka om förlorad arbetsinkomst.

² Som anhörig räknas make/maka/sambo, barn, barnbarn, syskon och föräldrar.

Ansökan ska göras innan insatsen utförs och vid redogörelsen ska lönespecifikation från arbetsgivaren bifogas. Specifikationen ska särskilt ange den förlorade arbetsinkomsten.

Begränsade uppdrag

Enligt föräldrabalken

11 kap 1-3 §§ FB samt 11 kap 4 § vid särskild rättshandling³

Om uppdrag enbart avser att bevaka rätt ska ställföreträdaren redovisa nedlagd tid och få ut arvode för den tid som bedöms skälig med 0,4 % av prisbasbeloppet per timme.

17 § Lag om framtidsfullmakter

Vid uppdrag som god man vid motstridiga intressen mellan framtidsfullmaktshavare och framtidsfullmaktsgivare ska ställföreträdaren redovisa nedlagd tid och få arvode för den tid som bedöms skälig med 0,4 % av prisbasbeloppet per timme.

Kostnadsersättning

Ställföreträdaren har rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Ersättning utgår inte för kostnader som kan anses utgöra en normal levnadskostnad, exempelvis kostnad för dator, skrivare, abonnemang eller internetuppkoppling. För att överförmyndarnämnden ska kunna fastställa skälig kostnadsersättning ska ställföreträdaren föra anteckningar och i sin redogörelse (kvitton ska sparas) ange vilka omkostnader som förekommit för bland annat resor med allmänna kommunikationer, parkering, telefonkostnader, porto och andra utlägg.

Överstiger den totala kostnadsersättningen 2 % av prisbasbeloppet ska ställföreträdaren verifiera begärd ersättning med kvitton eller andra underlag. Överförmyndarnämnden bedömer i det enskilda fallet om ställföreträdaren behöver komplettera med kvitton om den totala kostnadsersättningen understiger 2% av prisbasbeloppet.

Resor

Alla ställföreträdare ska sträva efter att samordna sina resor till huvudman genom att exempelvis träffa denne när man ändå har ärenden i närområdet, eller vid besök hos andra huvudmän. Ställföreträdaren ska föra en dialog med huvudmannen kring arvodeskostnad inklusive reseersättning om det är huvudmannen som ska betala.

Resor gjorda med egen bil ska verifieras genom körjournal som bifogas till redogörelsen. Om besök hos huvudmannen har skett fler än en gång per månad ska resorna motiveras med ändamålet med resan varje enskilt tillfälle. Ersättning utges med samma belopp för skattefri reseersättning som fastställs i Skatteverkets bestämmelser.

³ Begränsade godmanskap avseende ex försäljning av fastighet och bevaka rätt i dödsbo.

Anhöriga/föreslagna ställföreträdare

Huvudregeln är att den som förordnas som ställföreträdare ska finnas i kommunens närområde, detta för att begränsa resekostnader som kan uppstå om ställföreträdaren behöver resa långt för att kunna besöka sin huvudman. Det kan dock förekomma att huvudmannen har önskemål om att en särskild person utses till ställföreträdare. Under sådana förutsättningar kan det vara motiverat att förordna en person som bor på annan ort.

Då det gäller större kostnader, såsom längre resor med bil, biljettkostnad för längre resor och liknande är det en kostnad som huvudmannen ska stå för. Om huvudmannen inte har medel att betala de kostnader som uppstår pga. att ställföreträdaren bor på annan ort kan det vara lämpligt att utse en ställföreträdare i huvudmannens närområde.

Vem betalar arvodet?

Det är överförmyndarnämnden som beslutar hur ofta och för vilken tid arvodet och ersättningen betalas ut. Ställföreträdare får därmed inte ta ut medel från huvudmans konto för arvode eller annan ersättning.

Huvudregeln är att det är huvudmannen, d v s den som har god man/förvaltare, som ska betala arvodet och kostnadsersättningen. En förutsättning är att huvudmannens tillgångar överstiger 2 prisbasbelopp eller att huvudmannens inkomst före avdrag för skatt överstiger 2,65 prisbasbelopp. I annat fall ska kommunen stå för arvodet. Om huvudmannen till viss del kommer över någon av gränserna kan endast den del som överstiger tas i anspråk för arvodet medan kommunen betalar resten. Om särskilda skäl finns kan överförmyndarnämnden besluta om undantag från huvudregeln. Beslut gällande merkostnadsersättning ska skickas till överförmyndarnämnden för fastställande om det är kommunen eller staten (genom handikappersättningen) som står för arvode till god man.

I vissa fall kan överförmyndarnämnden besluta att huvudmannen ska betala arvode även om inkomst och förmögenhet understiger angivna gränser. Detta får ske om kapitalbildning annars skulle uppkomma, som inte kan komma den enskilde till godo.

Överförmyndarnämnden kan även godta att kommunen betalar arvode trots att huvudmannen har tillräcklig inkomst eller förmögenhet, t ex om tillgångarna är bundna i fastighet eller lägenhet som huvudmannen själv bebor, eller som inte kan säljas till rimliga villkor.

Om skäl finns kan överförmyndarnämnden besluta att huvudmannen kan dela upp betalningen till kommunen.

Ersättning för bevakande av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas ut av dödsboets medel, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Legala förmyndare har bara rätt till ersättning om det finns särskilda skäl. I dessa fall betalas arvodet alltid från den omyndige eller dödsboets tillgångar.

Utbetalning av arvoden

Arvoden betalas ut året efter det att uppdraget utfördes. När årsräkning eller sluträkning är korrekt och komplett ifylld granskas denna. Arvode betalas ut efter avslutad granskning.

Vid sluträkning på grund av huvudmannens dödsfall ska normalt dödsboet betala slutarvodet. Detta kan ske när redovisningen är granskad och arvode har fastställts. Saknar dödsboet medel betalar kommunen ersättningen.

Ställföreträdare för ensamkommande barn

För godmansuppdrag avseende ensamkommande barn under asylprocess eller med tillfälligt uppehållstillstånd utgår en schablonersättning med 2 000 kronor per månad. Detta utgår efter begäran och redogörelse från god man. God man har möjlighet att begära extra ersättning för möten på annan ort (utanför Östergötlands län) med Migrationsverket. Begäran om extra ersättning sker i ordinarie redogörelse och Migrationsverkets kallelse till mötet ska bifogas. Extra ersättning utgår med 2 000 kronor och ska täcka alla de kostnader som uppstått. Saknas underlag utgår inte extra ersättning. Begäran om extra ersättning prövas restriktivt av överförmyndarnämnden.

Om barnet betraktas som avviken utför god man mycket begränsade insatser och arvode under tre månader utgår med två procent av prisbasbeloppet per månad efter tidpunkten när överförmyndarnämnden får kännedom om att barnet avvikit.

Efter det att barnet fått uppehållstillstånd utgår en schablonersättning med 1 500 kronor per månad. Därmed krävs ingen tidsrapportering, utan god man är endast skyldig att meddela överförmyndarnämnden om förutsättningar för uppdraget förändras (exempelvis att barnets föräldrar kommit till Sverige, att tingsrätten förordnat särskild förordnad vårdnadshavare eller barnet flyttar till annan kommun). Överförmyndarnämnden granskar god mans uppdrag genom stickprovsvisa kontakter där kontakt via mejl eller telefon tas och god man ska kunna redogöra för utförda åtgärder.

Utbetalning av arvoden

Utbetalning av arvode till gode män för ensamkommande barn sker kvartalsvis.